

PAPER DETAILS

TITLE: Kamu Yönetiminde Etik: Kültürel Temeller ve "Örgütsel Ruhçuluk" Kurami Ekseninde Bir Analiz

AUTHORS: Hamza Ates,Bülent Oral

PAGES: 55-71

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/252075>

Kamu Yönetiminde Etik: Kültürel Temeller ve "Örgütsel Ruhçuluk"¹ Kuramı Ekseninde Bir Analiz

Hamza Ateş*

Bülent Oral**

Özet: Bu makale, kamu yönetiminde etik tartışmalarına bir başka boyut getirmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede öncelikle etik kavramının farklı anlamları tartışılarak, etik - kültür ilişkisi incelenmektedir. Daha sonra Aristoteles'in varlıkbilim etiği, erdem etiği ve sonuca yönelik etik arasında ayrım yapan yaklaşımı ve Nikomakean etiği kavramı tartışılarak, Nikomakean etiğinin günümüzdeki yansıması konumundaki Örgütsel Ruhçuluk kuramı tanıtılmaktadır. Örgütsel ruhçuluk kuramının doğası, amaçları ve hedefleri ile beraber, günümüz kamu yönetimi ortamında gerçekçilik ve uygulanabilirlik sorunları da bu makalenin analizini yaptığı konular arasında bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Ruhçuluk, Kamu Yönetiminde Etik, Nikomakean Etiği.

Giriş

Günümüz kamu kurumlarında çalışanların davranışlarının belirleyicisi olarak önümüzde ancak yasal normlar bulunmaktadır. Ya da en azından böyleymiş gibi davranılmaktadır. Yöneticisinden kapıcısına, bütün personelin uyma yükümlülüğü altında bulunduğu bu yasal normlar, teorik olarak, aynı zamanda, bu kurumların belirli standartlar dahilinde işlevlerini sürdürecekleri ve varlık amaçları dışında, hele bunlara aksi yönde bir aktivitenin gerçekleşmesinin önleneyeği ön kabulünü de zımnen içerir.

Gerçekten, bürokratik örgütlenmelerin temel felsefesi bunu böylece içselleştirmektedir: "Bütün profesyonel edimlerin layıkıyla ele alınmaları ve kendi içsel kurallarına göre yürütülmeleri gerekir. Profesyonel bir görev verilen kişi kendisini bu

¹ "Spiritual Wisdom": Ruhani Bilgelik karşılığı olarak kullanılmıştır. Literatüre giriş biçimine sadık kalmak istendiğinden "Örgütsel Ruhçuluk" denmiştir.

* Y. Doç. Dr. H. Ateş Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyesidir.

** Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

görevle sınırlandırılmalı ve bu göreve tamamen uygun olmayan bir şeyi –özellikle sevdiklerini ve sevmediklerini- göz ardı etmelidir” (Weber’den alıntılan Coşar, 2002: 110). Dolayısıyla da profesyonel çalışan, bu kalıplar içinde sergilediği davranışları sonucu, yalnızca örgütsel kimliği içinde kalacağından, örgüt yararı açısından yapılmaması gereken bütün davranışların da uzağında olacaktır.

Ne var ki bu yaklaşımın, gerçekte yüzeysel kaldığının ve güçlü bir temelden yoksun olduğunun, günümüz kamu yönetiminin egemen örgütlenmelerinin kurucuları tarafından da üstü kapalı bir biçimde kabul edildiği görülmektedir. Zira Weber dahil konunun tüm düşünürleri bir yandan gayrişahsişemenin üzerinde dururken, diğer yandan pratikte bunun karşısına çıkabilecek engelleri sıralamışlar; ya da çalışanların davranışlarında etkili olan diğer faktörlere dikkat çekmişlerdir. Örneğin Weber, çağdaşlaşmayla kapitalizmin ayrılmaz bir ikili olduğunu savunurken Protestan ahlakının bu iki süreçteki ivmelendirici etkisine özellikle vurguda bulunmuştur. Buradan çıkarıldığı sonuçla Weber, metodist uygulamaların başarısının aynı zamanda çalışanların kültürel altyapıları ile ilintili olduğunu, dolayısıyla ahlaki eğilimlerin, büyük ölçüde davranışsal kurgulanmaların tohumlarını taşıdığını savunmuştur.

Weber, konuyla ilgili literatürün en önemli kitabı olan ve neredeyse tüm tartışmalarda ilk hareket noktası olarak ele alınarak, yazılanların çoğunun etrafında döndüğü 1905 baskılı “Protestan Etik ve Kapitalizmin Ruhu” adlı eserinde, “din ve ideoloji gibi kültürel ürünlerin temeldeki ekonomik güçler tarafından yaratılmadığını, aksine kültürün kendisinin, belli biçimlerdeki ekonomik davranışları ürettiğini öne sürerek Marx’ın teorisini tersine çevirir. “Kapitalizm, Avrupa’da yalnızca teknolojik gelişme elverişli bir düzeye eriştiği zaman ortaya çıkmadı. Bir ‘ruh’ veya ‘insan ruhunun belirli koşulları’ bu teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasına meydan verdi. Bu canlı ruhsal durum ise, Katolik Kilisesi gibi geleneksel hiyerarşilerin göz önüne almadığı dünyevi faaliyetleri kutsallaştıran ve bireysel kurtuluş olasılıklarını vurgulayan Püriten veya köktenci Protestanlığın ürünüydü” (Fukuyama, 2000: 59).

İşte bu yaklaşım, iş yerlerinin kuralcı bağlayıcılığının her şeyi çözmeyeceği kabulünü kaçınılmaz olarak içermekteydi. Aynı şekilde verimliliğe yönelik bakış açıları da konuyla ilgili standart kurallar bütünüünün dışında farklı yaklaşımların ele alınmasını zorunlu kılıyordu. Tıpkı Weber gibi, kamusal veya özel iş hayatı üzerine düşünce üreten pek çok yazar, kültürel temellere bir biçimde uzanmayı gerekli gördü ve bu alanda sayısız eserler verdiler. Bu düşünceler ise iş yaşamına ilişkin bir “etik” kavramının doğumuna ve geliştirilmesine yol açtı. İşlevsel kuralların görünmez tamamlayıcıları olan bu etik kabuller, kimilerince yine şekilsel çizgilerle açıklanırken kimilerince de, Weber gibi, kültürle bağlaşıklık olarak incelendi.

Günümüz düşünce dünyasında gündeme gelen “Örgütsel Ruhçuluk” da bu ikinci

gruba dahil etik tartışmalar arasında yer almaktadır. Aristo'nun "Nikomakean Etik" inde² temellerini bulan bu düşünce, halen yaşayan güçlü inanç kültürlerinden önde gelenlerin başlıca önermelerini birleştirerek yeni bir etik davranış dizgesi kabulü oluşturma gayesindedir. Aslında burada yeni olan, ortaya konan davranışlar dizgesi değil, farklı inanç kültürlerinin ortak paydasının esas kabulü anlayışıdır.

Bu makalede, "Örgütsel Ruhçuluk" kavramı tanıtılarak, kamu yönetiminde etik tartışmalarına yaptığı ve ileride yapma potansiyeli olan katkılar tartışılmaktadır. Bu çerçevede, önce etik kavramının farklı anlam ve yansımaları dile getirilmekte, daha sonra etiğin kültür ile ilişkisi vurgulanmaktadır. Örgütsel Ruhçuluk teorisinin temelini teşkil eden, Aristo'nun Nikomakean Etiği ile somutlaştırdığı etikle ilgili düşüncelerinin kısa bir analizinden sonra, Lynch ve Lynch'in Örgütsel Ruhçuluk yaklaşımı; doğası, etkileri ve kamusal etik tartışmalarına katkıları çerçevesinde incelenmektedir. Son olarak, Örgütsel Ruhçuluk yaklaşımının, modernizmin aşırı maddeci doğasından kaynaklanan ahlaki sorunlara çözüm üretebilme kapasitesi tartışmaya açılmaktadır.

1. Etik Kavramı

Etik kavramının çeşitli alanlarda uygulama sorunlarından birisi ve belki de en başta geleni, kavramın tanım ve içeriğinin üzerinde tam bir konsensüsün bulunmamasıdır. Türk halk dilinde "ahlak" ile aynı anlamda kullanılan etik, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüğünde ise "törebilim, ahlakbilim" (TDK, 1983: 387) olarak tanıtılmaktadır. Aynı sözlüğün ahlakbilim maddesinde ise " yarar, iyi, kötü gibi sorunları inceleyen, töresel bir davranış yasası geliştiren, neyin uğrunda savaşılmaya değer, neyin yaşama anlam kazandırdığı, hangi davranışın iyi ve hangisinin kötü olduğu gibi sorunları kendine konu edinen bilim; etik" (TDK, 1983: 24) ifadeleri yer almaktadır.

Ahmet İnam gibi uzmanlar ise bu iki kavram arasındaki ayrımı açıkça ortaya koymaktadırlar. İnam'a göre "ahlak 'nasıl yaşamalı' sorusuna verilecek olası cevaplarla ilgilidir. Ayrıca ahlak, bu cevaplardan kaynaklanan soruları da kapsar. Bu soru etrafında dolanan herhangi bir felsefi konu, etiğin konusu olarak ele alınabilir. 'İyi bir yaşam sürmek', bu ana soruya verildiği düşünülen kimi cevaplarla kavramsal bir bağlantı içinde olduğundan, bu ifade hakiki bir etik kavramdır" (İnam, 2000: 173). Bu açıklama, etik kavramının İngilizcede algılanış biçimiyle de örtüşmektedir. İngilizcede bu kavramı ifade eden iki sözcük bulunmaktadır: ethics ve morality. Ethics, "ahlak ilmi, ahlakîyet" anlamına gelirken, morality, "ahlak ilmi"nin yanında "ahlak doğruluğu, törellik" anlamında da kullanılmaktadır (Redhouse İngi-

² Aslı "Ethika Nikomacheia" biçiminde olan bu ismi Türkçe'de okunduğu gibi yazmayı tercih ettik.

lizce Türkçe Sözlüğü, 1991). Birbirine yakın anlamlara geldiği görülen bu iki sözcük, aslında aralarında fazla olmasa da büyük farklar bulunan kavramları ifade etmek için kullanılmaktadır. Kısaca, ‘morality’ ‘ahlak’ anlamında, ‘ethics’ ise ‘ahlak felsefesi’ anlamında kullanılmaktadır. Bir başka ifadeyle, “etik ile ahlak, ilkinin ikincisinin felsefesi olmasıyla, birbirinden farklıdır” (İnam, 2000: 172).

Bir başka tanımda ise etik, “bireysel ve kollektif davranışlarımıza rehberlik edecek iyi ve kötü üzerine yapılan çalışmadır” (Lynch ve Lynch, 1998) biçiminde açıklanmaktadır. Bu noktada, ahlakın, bir başka toplumsal olgu olan “din” ile daha dolaysız, etiğin ise daha dolaylı bir ilişki içinde olduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır. Ancak, bu durum göreceli olarak doğru olup, göreceli olarak daha az rastlanmakla birlikte “laik ahlak”a ve “dinsel etik”e de literatürde zaman zaman referans verilmektedir (O’Connor, 1990).

Etik kavramının tarihsel süreçte önceleri daha çok siyaset düşüncesiyle neredeyse iç içe işlendiğini, dolayısıyla yönetici kişilerin ahlakı ile ilgilendiğini, bunun ise aynı zamanda yönetilenlerin de ahlaki yapıları ile ilintili olabileceğinin üzerinde durulduğunu görmekteyiz. Yakın döneme kadar yayımlanan kitaplarda siyasete dair söylemlerin aslında temelde büyük ölçüde ahlaki öğütlere dayanması dikkat çekicidir. Bu hem Socrates, Platon, Aristo yollu kadim Yunan geleneğinde, hem Yusuf Has Hacıp, Nizamü’l Mülk, Kınalızade Ali Efendi gibi bize ait geçmişte, hem de Machiavelli, Kant gibi daha yakın dönem Avrupai önde gelen düşünürlerce de oldukça benzer biçimde böyle işlenmiştir. Örneğin Platon on kitaptan oluşan meşhur “Devlet”inde ilk iki kitabı neredeyse tamamen “doğruluk nedir” araştırılması işine ayırmıştır. Zaten kitap bütün olarak da doğru ve iyinin peşindeki tartışmalar biçiminde karşımızda durmaktadır.

Bizdeki örneklerden Kınalızade Ali Efendi’nin eseri, “Ahlak-ı Alai”de de kitabın “Ahlak İlmi”, “Aile Ahlakı” ve “Devlet Ahlakı” olmak üzere üç bölümden oluştuğu görülmektedir. Bütün bu kaynaklar, doğruları büyük ölçüde mutlak ve evrensel değerler olarak işlerken; terakkinin, yükselmenin ancak bu doğruların aydınlarca kabul edilmesi, ve toplumsal düzenin de bu doğrulara göre şekillendirilmesiyle gerçekleşeceği yargısındadırlar. Weber’in eseri tam da burada farklı bir duruşa sahiptir. Herkesin aynı doğrularla kucaklaşması nihayetle herkesi aynı noktaya taşııyorsa, bunda değişik kimi etmenlerin etkisinin de dikkate alınması gerekli idi ki, bu konu aslında yeni sayılmazdı. Machiavelli de aynı saptamayı yaparken, Weber’in yeniliği buna verdiği cevapta yatmaktaydı. Öte yandan yalnızca Weber’in değil, Weber’in çağdaşlarının da kabul ettiği gibi; kültürel altyapı, ahlaki alışkanlıklar, etik yaklaşımlar yalnızca bireylerin değil, toplumların da genel davranışlarına hükmetmek suretiyle onların gelişimlerinde en önemli rolü oynamaktaydı.

2. Kültürün Etiğe Dönüşmesi

Kültürün insan yaşamının biçimlenmesi ve onun ahlaki altyapısının oluşturulmasındaki değeri düşünüldüğünde, bireyin çalışma disiplinine etkisi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kültürü ve sosyal yapıyı bir arada kapsayan “doğuştan aktarılan ahlaki alışkanlıklar” (Fukuyama, 2000: 50) tanımlaması, kültüre dair yapılan onlarca tanım içinde en kullanışlı olanlardan biri gibi gözükmektedir. Bu açıdan bakıldığında kültürün, davranışlara nitelik veren ahlaki kodları barındıran bir hazine olduğu söylenebilir. Bu ahlaki kodlar bireyin davranışları için öylesine kolaylaştırıcı bir fonksiyon sahibidirler ki, insanlar davranışlarını ortaya koyarlarken, çok uzun boylu düşünmeksizin, yalnızca öyle öğretildiği, öyle olması gerektiği için öyle hareket ederler (Key, 1999). Bir yaşam boyunca aile, arkadaş grubu, okul, yakınlar, komşular ve diğer tüm çevresel faktörler, bireyleri kendi toplumlarının ahlaki kurallarını izlemeleri yönünde otomatlaştırır (Murray, 1997).

İşte bu ahlaki temellerin kurumlaşarak nesillere aktarılmasındaki en önemli odağı ise geleneksel dinler ve ahlaki öğretiler oluştururlar (Haque, Ball and Slack, 2002; Pelikan, 1985; Menzel, 2002; Lynch ve Lynch, 1998). Ahlaki sistemler, toplumların davranışlarını ona göre düzenledikleri ahlaki kodlar ile insanlara, Nietzsche’nin tabiriyle “iyinin ve kötünün dili”ni sunarlar. Ve bu anlamda kültür bireylerin ahlaki tercihleri, dolayısıyla etik anlayışları ile doğrudan ve birinci dereceden ilgilidir. İnsanlar, yaşamlarının her anında, ahlaki inanç birikimleri doğrultusunda bir karar almak durumuyla karşı karşıya kalabilirler. Ve çoğunlukla, bu durumla karşılaştıklarında, fazla düşünmeksizin, ahlaki alışkanlıkları, dolayısıyla kültürel altyapıları temelinde bir davranış sergilerler.

3. Nikomakean Etiği

Etik yaklaşımlar için üç türlü tipolojiden bahsedilmektedir: Bunlar varlıkbilim (deontological) etiği, sonuca yönelik (consequential) etik ve erdem (virtue) etiği olarak adlandırılmaktadır. Bunların ilkinde “On Emir” örnek gösterilmektedir ve insanın varoluş gayesiyle ilişkilendirilmektedir. İkincisinde işin nihayetinde sağlanan yarar, mutluluk ve zevk ön planda tutulmaktadır. Sonuncusunda ise erdemli bir karaktere sahip olma olgusu daha seküler bir yaklaşımla işlenmektedir (Lynch ve Lynch, 1998).

Örgütsel Ruhçuluk teorisini benimseyenler, kendilerini yukarıda belirtilen etik yaklaşımlar içinde sonuncu sınıfta görmektedirler. Bu yaklaşımın benimsediği ilke, davranışların belirlenmesinde zekaya dayalı olarak ahlaki çözümlemeler yapılma-

sının yanı sıra, kişinin doğru ve yanlış olanı belirlemede gelişmiş bir sezgisel anlağa sahip olması gerektiğini içermektedir. Buna örnek olarak da Amerikan ordusundaki zabıtların davranışlarının tümüne yön veren “görevim, onurum ve ülkem için” konsepti gösterilmektedir. Her bir Amerikan subayı hem düşünsel dünyasında hem de dolayısıyla eylemlerinde –hatta günlük çok basit işlerinde dahi- bu konsept çizgisinde davranmayı olmazsa olmaz şiar edinmiştir.

Aristo, Nikomakean Etik’te, ruh büyüklüğünden ya da gönül yüceliğinden söz eder; ve bu ona göre insan erdeminin ta kendisidir. İşte, erdeme dair bu düşünceyle Aristo, etik yaklaşımlar içinde erdem tipolojisi konusunda en önemli düşünürü olarak gösterilmiştir. Aristo’ya göre, dış iyiliklerin en büyüğü onurdur ve büyük ruhlu insan da bu onuru “çok talep eder ve çok hak eder”. Ahlaki soyluluk gerektiren büyük ruhluluk bir orta yolu temsil eder. Çok onur talep eden ancak az hak eden kibirli ruh ile az onur talep eden ancak çok hak eden küçük ruh arasındaki bu nokta “Altın Orta” olarak adlandırılmaktadır. İşte bu orta yol sayesinde, yani bir yaşam boyunca davranışlarını orta yolu baz alarak sürdürmeyle birey, yaşamın en büyük idealine ulaşmış olacaktır. Bir başka deyişle, Aristo’ya göre yaşamın gerçek amacı ancak ruhun erdemidir.

Ancak bu yüksek erdeme erişmek çok kolay değildir. Bu konuda insanın elindeki rehber, “Altın Orta” kuralıdır. Tıpkı ruhun kibirle zillet arasındaki erdemi yakalaması gibi, insan, davranışlarını sürekli ifrat ile tefrit arasındaki orta yolda tutmalıdır. Aristo, tüm davranışlarımızı ve hatta tutkularımızı daima orta noktada tutmayı hedef olarak belirlememiz gerektiği görüşündedir. Böylece doğru hareket, doğru kişiyle, doğru ölçüde, doğru zamanda ve doğru biçimde yerine getirilmiş olacaktır. Aristo amacı böylece ortaya koymakla birlikte, bu ölçüde iyiliğe ulaşmanın pek seyrek görüldüğüne, övgüye değer olduğuna ve asil soylu nitelikte olduğuna dikkati çekmektedir (Lynch ve Lynch, 1998).

Aristo, insanların ya arzu ve tutkularının esiri olarak yaşayacaklarını ya da ahlaki değerleri doğrultusunda davranarak arzu ve tutkularından azat olacaklarını belirtmiş ve insanoğlunun karşısında iki seçenek bulunduğunu söylemiştir. İnsanın normalde seçme şansı elde edemediği durumlarda korku duyduğuna ve sinirlendiğine işaret eden Aristo, insan erdeminin gelişmesiyle seçme şansının ve seçeneklerin arttığını ileri sürmüştür. Erdeme ulaşmanın her bir bireyin kendi çabasıyla hedeflenmesi gereken nihai emel olduğunu söyleyen Aristo, hayatın zevklerinin peşinde koşup acılardan kaçınma çabasını temel hata olarak kabul etmektedir. Aksine, aşırı düşkünlüklerden kaçınma ve hayatın zorluklarına göğüs germenin neticesinde erdemin yakalanabileceğini ve bu yolda çocukluktan itibaren tüm yaşantının insan için öğretici bir süreç oluşturduğunu ileri sürmektedir (Lynch ve Lynch, 1998)

Ahlaki erdemlerin ancak güçlü bir karakter ile elde edilebileceğini, güçlü bir karakterin ise ondaki fazilet unsurlarının geliştirilmesine bağlı olduğunu savunan Aristo, bunun elde edilmesi için de erdemli davranışların, alışkanlıklar halinde kendiliğinden yerine getirilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu davranışların alışkanlık olabilmesi için de çocukluktan itibaren öğrenme süreci içinde sürekli yinelenme gereksiniminin olduğunu söylemektedir. "Aristo insanların tamamıyla erdemli olmaları için, kendi kendilerini mutlaka erdemli davranışlara alıştırmaları gerektiğini, böylece, bu davranışların kendi içinde bir zevk içeren, ya da zevkli değilse bile erdemli insanın gurur duyacağı bir tür ikinci doğa haline geldiğini açıklar" (Fukuyama, 2000: 384). Öyle ki bir zaman sonra bu davranışlar ikinci bir karakter olarak kendiliğinden yerine getirilen doğal davranışlar olacaktır. İşte bu yolla ahlaki erdem elde edilebilecektir. Bu ise düşünerek doğruları belirlemeyi betimleyen entelektüel erdemden farklı bir şeydir. "Aristo, entelektüel erdemin karşısı olarak ahlaki erdemin (ethike), büyük çoğunlukla alışkanlık (ethos) olduğunu ve bu ismin çok az bir değişiklikle 'ethos' sözcüğünden türediğini açıklar" (Fukuyama, 2000: 52). Aristo'ya göre ahlaki düzenimiz, işte bu ahlaki alışkanlığa tekabül eden aktivitelerimizin sonucu olarak oluşur.

Bedeni, erdemleri baştan çıkaran ve bizden uzaklaştıran; ruhu ise erdeme kaynaklık eden biçimlerde tasvir eden Aristo, tıpkı bir atletin antrenmanlarla kaslarını ve yeteneklerini geliştirmesi gibi, ahlaki erdemlerin de sürekli eğitim ve pratik ile zinde tutulması ve ilerletilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sürekli müzik ya da başka bir sanat alanına yönelik yapılan egzersizler gibi, erdemin olgunluğunun da ancak sürekli tekrar ile mümkün olacağını ileri sürmüştür. Böylece, zamanla en zor besteleri bile kolayca performe eden usta bir virtüözün notaları kolayca art arda dökmesi gibi, erdemli insanın davranışları da kendiliğinden, üzerinde ekstra çaba sarf etmeksizin sergilenecektir (Lynch ve Lynch, 1998).

Aristo'nun etik kavramı aynı zamanda tanrı ile bağlantılı bir kavramdır. Çünkü nihai olarak erdem, tanrı tarafından kutsanmış ve karşılığında ödülün hak edildiği bir şeydir. Erdeme ilişkin ne varsa aslında bunlar tanrıların ve tanrıların sevdiği insan kullarının erişebileceği şeylerdir Aristo'ya göre. Ancak Aristo, aynı zamanda, iyi olanın zatında asil olduğunu, bu bakımdan bizzat iyi olduğu için istenmesi gerektiğini, herhangi bir karşılık beklentisi ile iyinin peşinde koşulmasının makbul olmadığını belirtmektedir.

4. Nikomakean Etiğinin Günümüzdeki Yansıması: Örgütsel Ruhçuluk Yaklaşımı

Örgütsel Ruhçuluk, temel olarak, daha önce de belirtildiği üzere, Aristo'nun etik üzerine yaptığı çalışmalardan hareketle, halen yeryüzünün en büyük beş inanç geleneğinin ortak inanışlarını dikkate almaktadır. Aristo'nun erdemin kaynağı olarak

tanrısal kudreti göstermesi gibi, Örgütsel Ruhçuluk taraftarları da etiğin tanrıyla ilgili bir kavram olduğu ön kabulündedirler.

Bu kuramın öncülerinden olan Lynch ve Lynch'in (1998) ilgi çekici bir biçimde tanrı meselesine parmak bastıkları görülmektedir. "Profesyonel arenada, tanrıdan bahsedilmesi yöntemsel açıdan hatalı olmakta ya da konu etik bile olsa tanrı bir tabu olmaktadır. Felsefe öğrencileri Kant, Locke ya da Aristo'dan bahsettiklerinde alkışlanırlarken, günümüz seküler kamu yönetimi dünyasındaki bireylerin davranışları konusunun tanrı ile uzaktan yakından ilgisi yokmuş gibi tanrı tamamen konu dışına atılmaktadır". Aslında Lynch'ler çok yerinde bir saptamada bulunmaktadır. Gerçekten önceleri tanrıyı dışlayarak davranış kalıplarını seküler bir biçimde ele alanlar, şimdi bu akımın ileri bir aşaması ile karşı karşıya kalmışlardır. Zygmunt Bauman'ın da belirttiği gibi, modernite insan ilişkilerinin etiksel düzenlenmesinde artık o noktaya gelmiştir ki, kişilerin yaptığı hareketlerin, sergilediği davranışların ahlaki bir sorumluluk ile neredeyse hiçbir ilişkisi kalmamıştır (2002: 53). Nitekim aynı paralelde, Fukuyama'nın (1999) bahsettiği, çalışanlar ve işverenlerin davranışlarında kendi başına bir amaç olarak gurur duymamaları ve yalnızca "sıfır sonuçlu bir oyundaki hasımlar" gibi sadece zorunlu davranışlar kalıbı içinde bulunmaları ve ona göre hareket etmeleri bu anlayışın sonucudur.

Örgütsel Ruhçuluk, işte bu noktada farklı bir duruş ile yine tanrısal dürtülere inmekte ve "etik tanrıyla ilgilidir" hükmünü geri getirmektedir. Socrates'in duyumsadığı gibi, ahlakın kaynağı olarak tanrıyı göstermekte ve etiği tanrı gibi olmaya çalışma süreci olarak değerlendirmektedir. Socrates'in sözü "tanrının sevgili kulu olmak, olabildiğince onun gibi olmaya bağlıdır", Örgütsel Ruhçuluk düşünürleri tarafından da temel ilke olarak paylaşılmaktadır. Böylece insanın iç dünyasını güçlendirme ve derinleştirme ile aynı zamanda onun dış dünyası ile ilişkilerinin de daha sağlam bir yapıya kavuşacağı; arınmış bir ruhun rehberliğinde insan davranışının olması gerektiği gibi sergileneceği kabulünü benimsemektedirler. Bu kabulü de, nefis bilgisinin akılla değil de kalple elde edilebileceği savunusundaki dünya dinlerinin inanç formatlarıyla birleştirmektedirler.

Bir bakıma, Örgütsel Ruhçuluk; Hinduizm, Musevilik, Budizm, Hristiyanlık ve İslam geleneklerinde olduğu üzere, insan davranışlarına yön veren iki saik arasındaki mücadeleye; nefis (self) ve benlik (ego)³ ile akıl (mind) arasındaki sürekli diya-

³ Aslına bakılırsa, konferans metni içindeki kullanımı açısından, bizim anlayışımızdaki nefse ait özellikleri "ego" (benlik) sergilerken, "self" daha çok sağduyu gibi algılanmaktadır. Ancak sözlük manaları dışına çıkmak istenmediğinden orijinal biçimleriyle buraya alınmış ve böyle kullanılmıştır. Bununla birlikte, okuyucu buradan itibaren yeni konu başlığına dek, bu uyarıyı nefis ve benlik sözcükleriyle karşılaştığı her yerde göz önünde tutmalıdır.

log içinde doğru tarafta olmayı amaçlayan bir düşünce olarak tanımlanabilir. Burada benlik ile, davranış bilimleri disiplini içinde etrafıca işlenen; çevrenin, kültürün, geçmişin, mali durumumuzun, arzularımızın, genetik kodlarımızın ve daha bir çok dışsal ve içsel faktörün şekillendirdiği, alışkanlığa dayalı reflekslerimizi oluşturan davranışlarımızı yönlendiren mekanizma kastedilmektedir. Bulunduğu koşullar doğrultusunda karar veren bu mekanizma, aslında kendisi dışındaki faktörlerin çizdiği yolda yürümek zorunluluğu ile karşı karşıyadır ve bu yüzden de serbest değildir. Örgütsel Ruhçuluk kuramcılarına göre, etik konusundaki modernite teorisyenlerinin yanıldıkları bir başka nokta burasıdır; çünkü onlar, yani klasik etik tartışmacıları, benliğe özgürlük atfetmektedirler. Lynch'lerin etiketlendirmesi içinde nefis ise, daha çok şuurlu düşünceye sahip yanımız, sezgisel farkındalık merkezimiz biçiminde kullanılmakta. Bu ikisi arasındaki sanal bir iletişim ile bireyin, davranışlarında özgür iradesine kavuşabileceği öne sürülmektedir.

Buna göre, ilk adımda benliğin iyi anlaşılması gerekiyor. Bir başka deyişle, "ben, benim, bana ait olan, benimki" peşinde koşan yönümüzün iyice ayırdına varılması öngörülmüyor. Bu konuda nefsin de benliği gözetme ve onu anlamamızda desteği olacağı belirtilmektedir. İkinci adımda ise benliğin sınırlandırılması söz konusudur. İşte, Örgütsel Ruhçuluk etiğinin en temel iki davranışı bunlardan oluşmaktadır. Kendi adından da net olarak anlaşılacağı üzere bireylerde ruhani bir bilgelik yaratma amacı sağlama niyetindeki bu yaklaşım, bireyin iç ve dış dünyası arasındaki denge ile ruh olgunluğunun geliştirileceği yargısındadır. Böylece, kendisini "ayırdında olma, arzulardan beri olma ve aksi duyguları kontrol altında tutma" ahlaki olarak tanımlayan Örgütsel Ruhçuluk; insan davranışlarının gerçekten ne anlama geldiğini görmemizi engelleyen benliğin güdüme alınması ile ruhun üzerindeki örtüyü kaldırmayı ve bu farkındalığın sürekli uyanık tutulması ile de bireylerin davranışlarına yansıtılmasını hedeflemektedir. Nihayette ruh dünyaya ve düşkünlüklerimize ait tüm kilitleri kırıp tamamen özgür kalacaktır (Lynch ve Lynch, 1998). Bu ise Aristo'nun belirttiği gibi sürekli egzersiz ile hayatın her anında tekrarlama ile mümkündür.

Örgütsel Ruhçuluk'un temelinde yatan, kamu personeline ruhani bilgelik uyardırma fikri, gerçekte insanın esas problemi görmesini sağlamayı amaçlamaktadır: Gerçekte davranışları güdüleyen etmenlerle bireyin ilgisi nedir? Gerçekten öyle mi hissediyor? İşte, ruhun çevresindeki benlik duvarı kaldırıldığında yapmacık birçok davranışın ve duyunun gerçekte ne anlama geldiği ortaya çıkacaktır. Benliğin rüyasından sıyrıldığında artık özgür irade, arzularımızın merhameti ölçüsünde değil, olması gerektiği gibi kararlar verebilecektir. İşte bu ruh özgürlüğü, öze dönüşün ta kendisidir. Yani aslında böylelikle, çevresel bağımlılıkların ve içsel düş-

künlüklerin belirlediği davranış sıradanlıkları yerine, birey, davranışlarının itkisi olarak, yaratılışında var olan mükemmel ve mukaddes doğasına öncelik verecektir. “İnsan yaratılışı itibarıyla azizdir.”⁴ İnsanın tüm çabası bazen çok derinlere gömülen bu iyi yönün ortaya çıkarılması ve onun düşünce ve davranışlarımızın yönetilmesinde özgür bırakılması üzerinedir (Lynch ve Lynch, 1998).

Örgütsel Ruhçuluk etiği bireyin ruhunun geliştirilmesi yoluyla onun, insanların hoş bir sezgisel çağrışımla, “iyi kalpli” dedikleri kondüsyona erştirilmesine destek olmaktadır. Bu “iyi kalp”, “bir olma”nın (oneness) şuuruna ulaştığında, Örgütsel Ruhçuluk onun ruhuna güç katacaktır. Sonuçta nefis benliğin zararlı arzularına ve heyecan dolu reaksiyoner tavırlarına gem vuracak; ikinci olarak da gerçek özgür seçimi ile hayırlı alışkanlıklar ve hususiyetler kazanacaktır. Bu gerçek özgürlük ona ruhuna dair gelişmiş bir ayırdındalık sağlayacağı gibi, aynı zamanda onun her şeyi kuşatan daha büyük bir “birlik”in (oneness) parçası olduğunu da fark etmesini mümkün kılacaktır. Bu ise, yukarıdaki paragrafta değinilen esas problemi anlama ve ona göre davranma olanağını sağlayacaktır. Örneğin “komşusuna iyi davranmak niçin bilgece bir harekettir ve iyidir” sorusuna yanıt bulabileceği gibi, “komşu” sözcüğünün gerçek anlamını da idrak edebilecektir (Lynch ve Lynch, 1998).

Netice olarak, Örgütsel Ruhçuluk etiği, benliğin hapsedici gücünü kırarak, bireyin benliğini ve nefisini tanımasının ve bu doğrultuda kendini realize etmesinin, yani mayasında olanın, kendisinin olabileceğinin sağlanmasının savunucusudur. Böylece, yukarıda verdiğimiz temel yaklaşımları doğrultusunda, yozlaşan davranış etiğinin yeniden rayına oturacağı varsayılmaktadır.

5. Sonuç Yerine:

Örgütsel Ruhçuluk Teorisinin Gerçekçilik ve Uygulanabilirlik Sorunu

Bir insanın nasıl davranması gerektiği sorusunun ortaya atıldığı ya da doğru olan şeyin ne olduğunun arandığı noktada, bir çeşit “terbiye edici” mutlaka devreye girmektedir. Milyarlarca insanın varlığına inandıkları ve kendisini bir amaç için yarattığını düşündükleri yaratıcının isteklerini tamamen saf dışı edeceklerini ya da görmezden geleceklerini düşünmek akılcıca görünmemektedir. Her ne kadar modernitenin her şeyi sekülerleştirme amacı, oldukça etkili ve başarılı olmuşsa da insanlığın önemli bir bölümü, modernizmin nihai hedeflerinden olan, salt rasyonel çıkar dürtüsü etrafında hareket eden “rasyonel insan” tipinden oldukça uzak bu-

⁴ Bu cümle İslami bir kaynaktan alınmamıştır. Bizzat Lynch'lerin metninden adapte edilmiştir. Bu bakımdan Örgütsel Ruhçuluk'un, Hristiyan düşünce kalıpları üzerinde küçük bir revizyona gittiğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

lunmaktadır. Yine, moral dünyaya dair birçok kaygıların yok olmasıyla, insan davranışının şeklinde de bir değişimin ortaya çıktığı inkar edilemezse de; bu durumun etik/ahlaki anlayış ve davranış kalıplarında da olumsuz değişimleri beraberinde getirmesinden şikayetlerin arttığı gözlenmektedir. Fukuyama'nın (2000) "güven azalması" olarak nitelediği bu olgunun etik ile ilgisi de açıktır. Bu durum, ruhçu görüşü kabul edenler kadar, bir kısım modern/materyalist/pozitivist teorisyenler tarafından da kabul edilmiş/edilmektedir. Örneğin Weber, bir tarafta kalkınmanın kültürel altyapısını sorgularken dinsel erdemlerin verdiği davranışsal alışkanlık dizgesini öne çıkarmakta; ancak ne derece mümkün olduğunu irdelemeksizin, ideal bir devletin bu tür erdeme dair izlerden arınmış bir halde, tamamen otomatik kurgu içinde çalışan bireylerle idame ettirileceğini savunmaktadır.⁵

Örgütsel Ruhçuluk gelinen noktada kaybolan ahlaki değerlerin ihtiyacının yeniden hissedilmesi bağlamında ele alınmalıdır. Gerek bireysel, gerekse toplumsal yaşamın; gerek özel, gerekse kamusal alanın olabildiğince kirlenmesi ve yozlaşması, doğal olarak etik tartışmalarının alevlenmesine, nihayetinde yeniden erdemin aranmasına sebep olmuştur. Çok tabii bir biçimde, bir kısım düşünürler bu tartışmalarda erdemi tanrıyla iç içe bulmuşlar ve bu bulgularına dayanarak söylediklerinin

⁵ "Weber, ABD'ye seyahatlerinde birçok işadamlarının kendilerini, dürüstlük ve güvenilirlik gibi kavramlarla özdeş kılmak için, bir çeşit Hristiyan müritler olarak takdim ettiğini gözledi. Weber'in ABD'de dikkatini çeken bir olay şöyle aktarılır: O zamanlar kızılдерилilerin toprakları sayılan bir bölgedeki uzun bir tren yolculuğunda, yazar, yanında araç gereçleriyle oturan bir levazımatçıyla, gelişen sohbet üzerine kilise bağlarının hâlâ etkileyici bir biçimde güçlü olmasından bahsetti. Bunun üzerine satıcının cevabı şöyle oldu: 'Sir, herkes arzu ettiğine inanır ya da inanmaz, ama eğer herhangi bir kiliseye mensup olmayan bir işadamı veya bir çiftçi görürsem, 50 [s]entlik bir iş bile olsa ona güvenmem. Eğer hiçbir şeye inanmıyorsa bana niçin ödeme yapar?' (Fukuyama, 2000: 62).

Bir başka örnek Locke'tur. Locke, "'hoşgörü hakkı bireyin tanrı ile olan ilişkisinin ve sorumluluğunun varlığına dayanan dinsel bir haktır' savlamasında bulunmaktadır. Bu savdan hareketle 'ne olursa olsun ateistler tanrı ile herhangi bir ilişki içinde değillerdir ve bu nedenle de ... ateistler ahlaki olarak davranmada rasyonel ve sağlam bir temele sahip olmadıklarından dolayı, aynı zamanda, bu yaşamda da hemcinsleri için büyük bir tehlike kaynağıdır, kendiliklerinden sivil bir kötülüktürler' savunusunda bulunmaktadır". Bkz. Oral; 2002. Tek tırnak içindeki alıntılar için bkz. Dunn, 2001

Burada söylenmek istenen yanlış anlaşılmalıdır: Locke ve Weber örnekleri, liberal-kapitalist dünyanın önde gelenlerinin, insan davranışında dinsel itkilerin gücünün farkında olduklarını, insan davranışlarına kaba mekanik kurallardan ziyade dinî görüşlerinin yön çizbildiğini çok iyi bildiklerini ifade etmek babında verilmiştir ve bize değil kendilerine ait saptamalardır.

adını da Örgütsel Ruhçuluk (spiritual wisdom) olarak kavramlaştırmışlardır.

Doğal olarak, neredeyse tüm dinlerin ortak hedefi mensuplarında aynı zamanda ruhani bir bilgelik yaratmaktır. Dolayısıyla Örgütsel Ruhçuluk teorisi nereye elini atsaydı, orada kendine bir temel bulabilirdi. Nitekim onun müdavimleri de özellikle halen yaşayan beş büyük inanç topluluğunun paylaşımlarını dikkate almışlar ve buralarda kendilerinin fikirlerine dair kökenlere ulaşmada fazla zorluk çekmemişlerdir. Kendilerinin, tıpkı Weber'in bürokrasi için ideal bir tip ortaya koyması gibi, Yeni Ahit'teki "Tanrı'nın Krallığı" (Kingdom of God) metaforunu ideal tipoloji olarak önlerine aldıklarını belirtmektedirler. Yeni Ahit'te Tanrı'nın Krallığı'nın karşısında "İnsanın Krallığı" (Kingdom of Man) yer alır. Ve bu ikisi Örgütsel Ruhçuluk savunucularına göre, bireylerin davranışlarında rehberlik sunmak üzere bildirdikleri hükümlerle, etik teorilerdir. Hristiyanlığın verdiği etik yaklaşımların hemen hemen aynısı Hindular'ın Vedalar'ında, İbrani İncil'inde, Buda'nın öğretilerinde ve İslami literatürde de vardır. Bu dinlerdeki davranışsal yaklaşımların benzerliği gerçekten çok şaşırtıcıdır. Aslında yalnızca bu dinlerin değil, başka düşünsel akımlardaki doğru davranış betimleyicilerinin de hemen hemen aynı noktalarda buluştuklarını söyleyebiliriz. Örneğin Aristo'nun Altın Orta kuralı Budizm'in temel felsefesi olduğu kadar, İslami törelerin de esas davranış modelidir. Bu bakımdan davranış dizgesi olarak Örgütsel Ruhçuluk, etik vektörler arası bir bileşke gibi düşünülebilir. Diğer taraftan, bu inanışların uç düşüncelerini kendilerinden uzak tutarak, bir nevi Altın Orta yakalamaya çalıştıkları da rahatlıkla söylenebilir.

Bununla birlikte, sanki yeni bir tarikatı andıran söylemleri olduğunu düşündüren bu etik yaklaşım, kamu yönetiminde iş ahlakının tesisinde ne ölçüde başarılı olabilecektir sorusu aklımıza gelmektedir. Tabiidir ki akımın öngördüğü temel filozofiyi olduğu gibi benimseyen bireyler açısından bu çok kolay olurdu. Ancak tamamı aynı dine inanan bireylerden oluşan kurumların çalışmalarında, o dinin ileri sürdüğü davranış modellerinin dışına hiç çıkılmadığı iddia edilemez. Bu bakımdan Bertrand Russell'ın Aristo eleştirisindeki noktalar, Örgütsel Ruhçuluk teorisyenlerine de yansıtılabilir.⁶ Yaşam tekdüze değildir ve olup bitenler bazen insanın sağlam bir yargıda bulunmasını güçleştirir. Tıpkı Aristo gibi, Örgütsel Ruhçuluk'un mimarları da, "anlık yaşantının derin girinti-çıkıntılarını" (Russell, 2002:324) pek dikkate almamışlardır. Üstelik bu eleştiri, bu teorinin herkesçe benimsenmesinin kabulüne karşı yapılmış bir eleştiridir. Özellikle mevcut pozisyon açısından kârlı olduğunu düşünen grupların, beraberinde diğergamlığı da getiren böyle bir düşünsel yakla-

⁶ Zaten Örgütsel Ruhçuluk Teorisinin mimarları da kendilerine baş önder olarak Aristo'yu almıyorlar mıydı?!.. Eleştiriler için bkz.: Russell, 2002:324

şima çok kolaylıkla olur vermeyecekleri açıktır.

Öte yandan, aksi bir açıdan bakıldığında, bu teorinin modernizmin etik çıkmazı karşısında sistem içinde çözüm sağlayan bir çıkış olarak da algılanabileceğini göz ardı etmemek gerekmektedir. Çünkü kendisini, her ne kadar "etik tanrıyla ilgilidir" diyerek tanrı karşısında sorumlu tutuyorsa da, temel yaklaşım açısından varlıkbilimsel etik kategorisinden ziyade erdemsel etik içinde sınıflandırmasıyla çağdaş dünyanın yaklaşımlarına da göz kırpmaktadır. Rasyonel dünyanın, kendisinin aslında o kadar da rasyonel olmadığına farkına varması sonrası, yeni şekillenen rasyonalite çerçevesinde, "rasyonel bir reçete" olarak önümüze koyduğu bir çözüm manzumesi ve bu arada kendine ait diğer değerleri ayakta tutma hamlesi olarak görülebilir. Çünkü ortaya yönetsel anlamda bir veri koymaktan kaçınmakta ve politik bir duruş sergilemekten imtina etmektedir. Bir başka deyişle, yalnızca herhangi bir kavram yahut kuramın sadece bir etik düşünce akımı olarak gidebileceği yer sınırlı olup, bir dünya görüşü olarak yaygınlaştırılmadıkları sürece yeterince güçlü olduklarını iddia etmek zordur.

Örgütsel Ruhçuluk kuramının insan davranışlarına temel olması kitlesel anlamda çok kolay gözükmemektedir. Çünkü insanlar, kuramın çözümlemelerini çok beğenerek kabullenseler bile; insan davranışları, yukarıda da değinildiği üzere, büyük ölçüde kültürel altyapıya dayalı olarak meydana gelir. Dolayısıyla insanların doğruyu bilmeleri ve kabullenmeleri onu yerine getirecekleri anlamına gelmez. Bu kabul uzun bir geçmiş temeline oturmamakla başarılı olması mümkün değildir. Nitekim teoriyi ortaya koyanlar muhtemelen bu nedenle Aristo'nun davranış yinelemeleri ve çocukluktan itibaren uygulayarak öğrenme kavramlarına referans vermektedirler. Ancak Aristo'nun belirttiği gibi bu büyük ölçüde çocukluktan itibaren oluşacak bir temele gereksinim duyar. Diğer taraftan, bu kültürel altyapının zaten var olduğu öne sürülebilir. Çünkü zaten çoğu insanın bağlı olduğu dinin doğruları aynen korunduğundan dolayı, bir kültürel altyapı olduğu ortaya atılabilir. İlk etapta akla yatkın gibi görünen bu saptamayı operasyonel bakımdan zayıf hale getiren olgu, günümüzde dinî temellerin pozitivist paradigma tarafından sorgulamaya tabi tutulması ve buna mukabil kökeni dini olmayan etik kuramlarının ortaya atılmasıdır.

Bu noktada, Örgütsel Ruhçuluk'un, kültürel altyapıyı destekleyerek çözüm ürettiği öne sürülebilirse de, birbirinden oldukça farklı yaşam tarzına ve anlayışına sahip yığınların doğası itibarıyla birbirinden farklı sorunları için ortak bir reçete sunmanın zor olduğu açıktır. Hatta Örgütsel Ruhçuluk teorisyenlerinin kendilerine baz aldıkları dünya dinlerinin kendi içlerinde bile birbirlerinden oldukça farklı yorumları bulunduğunu gözden kaçırmamak gerekmektedir. Öte yandan teori yapıcı-

ların kendileri için temel aldıkları düşünce kalıpları dahi yılların aşındırmasıyla, insanların zihinlerinde dinlerinin buyurduğundan farklı algılanır olmuşken, bir formülle bu karmaşadaki yığınların tümüne birden, doğruyu, doğru olsa bile, bir çırpıda kabullendirebilmek çok kolay değildir. İnsanların özgün kültürlerini inatla korumaya istekleri, kültürel değişimlerin de uzun bir süreç gerektirdiğini göz önüne alırsak, Örgütsel Ruhçuluk teorisinin kültürel olarak yerleşebilmesinin kısa zamanda gerçekleşebilme olasılığının düşük olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Ancak yine de bilişim teknolojilerinin gelişimi ile hızlanan küreselleşme süreci sonucu toplumlararası farklılıkların azalmasının, Örgütsel Ruhçuluk ekseninde bir kültürel değişim için uygun bir ortam yarattığı, “insan arzusunun sonsuz esnek doğası”⁷ ile desteklenecek bir ahlaki değişim süreci için aza da olsa bir ümidin olduğu söylenebilir.

Öte yandan, artık Protestanlar’ın “çağrılı” olarak iş yapmadıkları, Müslümanlar’ın çalışmayı eskisi gibi kutsamadıkları, Hindular’ın fakirliklerinin çözümünü çalışmada değil, ölmeyi ve yeniden daha iyi bir koşulda dirilmeyi beklemede buldukları, Budistler’in temelde çok çalışıp zenginleşmeye karşı bir duruş içinde olup bireysel varoluşu biraz da kerih görmekte oldukları göz önüne alınırsa; çalışma hayatının sıkıcılığına, monotonluğuna ve çekilmezliğine karşı onu katlanılabilir kılan maddi çıkar düşüncesinden başka bir değer sistematığının kalmadığı sonucu rahatlıkla çıkarılabilir. Örgütsel Ruhçuluk teorisinin bu problematiğe yeterince tatmin edici yanıt veremediği görülmektedir. Dinlerin ve öğretilerin konuyla ilgili bilinen yaklaşımlarını sıralamanın yetersizliği yıllardır tecrübe edilmektedir. Herhangi bir öğretiye kalben inanmış olsalar bile, insanlar doğruları yazdıklarını düşündükleri kitaplarda öyle yazdığı için kendilerini belirli bir davranış kalıbının çerçevesi ile sınırlamamaktadırlar. Artık tamamen maddi yaşam tarafından kuşatılmış insanların Örgütsel Ruhçuluk teorisinde çerçevesi çizilen ruhsal/etik mükafatlar ile doyum sağlayacaklarını öne sürmek oldukça abartılı bir iyimserlik olacaktır.

Son olarak kamu yönetiminin yalın gerçekleri⁸ içinde bu teorinin ne ölçüde kabul görebileceği tartışmaya açıktır. Kamu çalışanlarının ciddi kontrol mekanizmaları ile çevrildiği kamu sektöründe, bu teorinin ancak resmi bir yapı kazanırsa işlevsel olmasının mümkün olduğu söylenebilir. Bu ise bebeğin ölü doğması gibi bir sonuçla eş anlamlıdır. Çünkü insanların bugünkü temel sorunlarından biri de, Zygmunt Bauman’ın da belirttiği gibi, kendilerine ne yapmaları gerektiğini söyleyen büyük kurumlara güvenmiyor olmalarıdır (Bauman, 2002:54).

Özetle, Örgütsel Ruhçuluk teorisinin, her ne kadar Aristo’nun entelektüel ve ah-

⁷ Niteleme Fukuyama’nın farklı biçimdeki bir kullanımından iktibastır.

⁸ Örneğin otoriter merkezci yapı

laki erdemleri ayırması doğrultusunda kendisini ahlaki erdemin yaratılması, daha doğrusu aranması noktasında değerlendirmekteyse de; daha çok entelektüel erdemin temsilciliğini yaptığı söylenebilir. Bu teori, temel çıkarsamaları doğru, ancak pratik yaşamda geniş kapsamda kitlelerce kabulü zor bir nitelik sergilemektedir.

Abstract: This article aims at bringing a new dimension to the discussions on ethics in public administration. Within this framework, various meanings of the term 'ethics' are discussed and the relationship between ethics and culture is examined. Then, Aristotle's approach which differentiates deontological, consequential and virtue ethics and his concept of 'Nichomachean ethics' are discussed alongside with an introduction of the "Theory of Spiritual Wisdom" which is a contemporary reflection of Nichomachean ethics. In addition to an examination of its nature, aims and vision, this article also deals with the issue of to what extent the Theory of Spiritual Wisdom can be applied to the public sector of our times.

Key words: Spiritual wisdom, public sector ethics, Nichomachean ethics.

Kaynakça

- Alkan, Türker (1993). **Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık**. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Bauman, Zygmunt (2002). "Modernite, Postmodernite ve Etik" (Çeviri: Aytaç Yıldız). **Doğu Batı** (19: *Dünya Neyi Tartışıyor-2 / Yeni Düşünce Hareketleri*), Mayıs-Haziran-Temmuz 2002.
- Bendix, Reinhold (1967). "The Protestant Ethic-Revisited". **Comparative Studies in Society and History** Vol. 9, No. 3, April 1967.
- Bowman, J. S. (1991). **Ethical Frontiers in Public Management**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cooper, T. L. (1987). "Hierarchy, Virtue and Practice of Public Administration: A Perspective for Normative Ethics". **Public Administration Review**, Vol. 47, pp. 320-328.
- (1990). **The Responsible Administrator: An Approach to Ethics for Administrative Role**, 3d ed., San Francisco: Jossey-Bass.
- Coşar, Simten (2002). "Türkiye Bağlamında Yeni Siyaset: Yeni Bir Siyasal Etiğe Doğru". **Doğu Batı** (21: *Yeni Devlet Yeni Siyaset*). Kasım-Aralık-Ocak 2002-2003.
- Dunn, John (2001). "Güvene Dayalı Siyaset" (Çeviri: Mehmet Turhan). **Siyasal Düşüncenin Temelleri**, Ed. Brian Redhead, Türkçe Ed. Hikmet Özdemir, İstanbul: Alfa.
- Elmes, Michael and Charles Smith (2001). "Moved by the Spirit: Contextualizing Work-

- place Empowerment in American Spiritual Ideals". **The Journal of Applied Behavioral Sciences**, Vol. 37, No. 1, pp. 33-50.
- Fukuyama, Francis (1999). **Tarihin Sonu ve Son İnsan** (Çeviri: Zülfü Dicleli). İstanbul: Gün Yayıncılık (İkinci Baskı).
- (2000). **Güven-Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması** (Çeviri: Ahmet Buğdaycı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (İkinci Baskı).
- Gawthrop, Louis C. (1998). **Public Service and Democracy: Ethical Imperatives for the 21st Century**. Chappaqua, New York: Chatham House Publishers of Seven Bridges Press.
- Geertz, Clifford (1973). **The Interpretation of Cultures**. New York: Basic Books.
- Goodwin, Leonard (1972). "Welfare Mothers and Work Ethic". **Monthly Labor Review**, No. 95.
- Goss, Robert P. (1996). "A Distinct Public Administration Ethics". **Journal of Public Administration Research and Theory**, Vol. 6, No. 4, 98 October, pp. 573.
- Haque, Akhalque, Carolyn Ball and James D. Slack (2002). "Spirituality and Workplace Accommodation: Understanding Islam and Islamic Religious Practice". unpublished paper.
- İnam, Ahmet (2000). "Polanyi Etiğine Düşülmüş Birkaç Dipnot". **Doğu Batı** (2: *Doğu Ne Batı Ne*), Şubat-Mart-Nisan 1998.
- Key, Susan (1999). "Organizational Ethical Culture: Real or Imagined". **Journal of Business Ethics**, Vol. 20, pp. 217-225.
- Lynch, Thomas D. and Lynch, Cynthia E. (1998). "Applying Spiritual Wisdom to the Practice of Public Administration", Paper presented at the **Public Administration Theory Network 1998 Conference**, Colorado.
- Menzel, Donald C. (2002). "Spirituality and the MPA Curriculum: Why or Why Not?". Paper prepared for presentation at the National Conference of the Schools of Public Affairs and Administration, Los Angeles, October 16-19.
- Murray, Nancy (1997). **An Inner Voice for Public Administration**. Westport, Connecticut: Praeger.
- O'Connor, Kathleen A. (1990). **The Wisdom Literature**. Collegeville, Minnesota: The Liturgical Press.
- Pelikan, Jaroslav (1985). "Commandment of Curse: The Paradox of Work in the Judeo-Christian Tradition", in J. Pelikan (ed.), **Comparative Work Ethics: Judeo Christian, Islamic and Eastern**, Washington D.C.
- Platon (2001). **Devlet** (Çeviri: Sabahattin Eyüboğlu ve M. Ali Cimcoz). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (Üçüncü Baskı).
- Russell, Bertrand (2002) **Batı Felsefesi Tarihi-I** (Çeviri: Muammer Sencer). İstanbul: Say Yayınları.

Strauss, Leo (1953). **Natural Right and History**. Chicago.

Türkçe Sözlük (1983). Türk Dil Kurumu Yayınları (505/1) Yedinci Baskı, Ankara.

Thompson, Dennis F. (1992). "Paradoxes of Government Ethics". **Public Administration Review**, Vol. 52, pp. 254-259.

Wilson, James Q. (1998). "Administrative Morality". **Optimum-The Journal of Public Sector Management**, Vol. 28, No. 3, pp. 46-53.